

Dolnośląski Zarząd Melioracji
i Urządzeń Wodnych
Al. Jana Matejki 5
60-333 Wrocław

DOLNOŚLĄSKA FUNDACJA
EKOROZWOJU
ul. Białostocka 26, 50-134 Wrocław
tel/fax: 71-308-49, 344-58-46
www.dolnoslaska-fundacja.pl
NIP 699-00-23-428

WWF POLSKA
Biuro Projektu Odra
ul. Podwale 75
50-449 Wrocław

Wrocław, 4 marca 2005

Szanowni Państwo,

Podczas spotkania, które odbyło się w dniu 25.03.2005 w Departamencie Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego, przedstawiony został przez przedstawicieli Państwa Instytucji projekt dotyczący regulacji 3 cieków (Zarecki Potok, Studzianka i Bielawka) w zlewni rzeki Nysy Łużyckiej, zgłoszony do finansowania w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego woj. Dolnośląskiego.

W ZPORR przewidywana jest w ramach działania 1.2 (ochrona środowiska) możliwość finansowania zadań służących zapobieganiu powodziom, w tym regulacji cieków wodnych, z zastrzeżeniem, że poprawia ona bilans wodny i uwzględnia potrzeby ochrony przyrody.

Przedstawiony projekt nie został dotychczas oceniony pod kątem jego wpływu na środowisko przyrodnicze. W procesie przygotowywania projektu – jak stwierdzili sami wnioskodawcy – nie uczestniczyli przyrodnicy. Z tego względu nie można aktualnie stwierdzić czy projekt w jakikolwiek sposób uwzględnia potrzeby ochrony przyrody ani też czy jego realizacja nie stanowi zagrożenia dla środowiska. Zaplanowane w projekcie działania (w tym modernizacja umocnień brzegowych, udrażnianie koryta rzeki, odbudowa murków oporowych, przekopanie nowego koryta rzeki na odcinku 480 m) nie zostały również ocenione pod kątem poprawy bilansu wodnego.

Obawy budzi również stopień kompleksowości projektu, który jako główne działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa powodziowego zakłada regulacje cieków (z informacji uzyskanej podczas spotkania wynika, że nie rozpatrzono innych wariantów działań dla poprawy bezpieczeństwa powodziowego).

W związku z powyższym spotkanie zakończyło się konkluzją, iż konieczna staje się weryfikacja projektu przez ekspertów z zakresu hydrologii oraz przyrodników celem wprowadzenia do projektu zmian służących poprawie bilansu wodnego i ochronie przyrody.

Uwzględnienie tych potrzeb jest niezbędnym warunkiem spełnienia kryteriów formalnych koniecznych do aplikowania o środki ZPORR.

Równocześnie wyrażamy nadzieje, że w przyszłości, wszystkie projekty w których przewidywane są prace na ciekach i zbiornikach wodnych będą konsultowane z przyrodnikami na etapie ich planowania.

Krzysztof Smolnicki, Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju
Piotr Nieznański, WWF Polska

1. Pan Zbigniew Dynak, Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego
2. Pan inż. Franciszek Maciej Krajenta, Z-ca Dyrektora DZMiUW Kierownik Oddziału w Lwówku Śląskim

207/F/65

DOLNOŚLĄSKA FUNDACJA
EKOROZWOJU
ul. Białokłótnicza 26, 50-134 Wrocław
tel./fax: 34-508-49, 344-58-48
www.eko.wroc.pl
NIP 889-00-23-428

WWF POLSKA
Biuro Projektu Odra
ul. Podwale 75
50-449 Wrocław

Wrocław, 18 marca 2005

Pan Zbigniew Dynak
Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej
Urzędu Marszałkowskiego

dotyczy: projektu „Częściowej odbudowy potoków Żarecki Potok, Studzianka, Bielawka, w zlewni rzeki Nysa Łużycka w celu zabezpieczenia przeciwpowodziowego” zgłoszonego do działania 1.2 „Infrastruktura ochrony środowiska”

Szanowny Panie,

Podczas spotkania, które odbyło się w dniu 25.02.2005 w Departamencie Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego z udziałem wnioskodawcy Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu stwierdzono, że konieczna staje się weryfikacja projektu przez ekspertów z zakresu hydrologii oraz przyrodników celem wprowadzenia do projektu zmian służących poprawie bilansu wodnego i ochronie przyrody.

Przygotowana na podstawie udostępnionej dokumentacji projektowej przez dr Wojciecha Jankowskiego i dr Jana Błachutę „Wstępna opinia o skutkach zamierzonego przedsięwzięcia...” (kopia w załączeniu) wskazuje, że planowane inwestycje w przypadku ich realizacji w sposób znaczący pogarszają stan ekosystemów wodnych i dolinowych potoków. Aktualna koncepcja tak zwanej odbudowy potoków nie poprawia bilansu wodnego oraz nie uwzględnia potrzeby ochrony przyrody w szczególności:

- regulacja potoków ograniczy ilość i powierzchnię tarlisk pstrągów potokowych i objętych ochroną gatunkową ślizów;
- stosowanie do umocnienia brzeg i koryta płyt ażurowych, dotyczące 80% długości planowanej inwestycji na Żareckim Potoku w sposób znaczący naruszy strukturę dna oraz brzegów i spowoduje jego przekwalifikowanie z potoku zwirowego (zgłoszonego w 2005 w raporcie z realizacji Ramowej Dyrektywy Wodnej) w ciek silnie zmieniony – co stanowi naruszenia art. 4 RDW;
- planowana inwestycja spowoduje likwidację formujących się fragmentów lasów łęgowych, których ochrony wymaga Dyrektywa Siedliskowa.

Znaczne wątpliwości wzbudza również zakres planowanych inwestycji i ich zasadność pod kątem ochrony przeciwpowodziowej. Nie negujemy potrzeby ochrony istniejących zabudowań oraz obiektów technicznych – w tym dróg i mostów, jednak skala planowanej interwencji technicznej wskazuje na znaczną rozrzutność w dysponowaniu ograniczonymi przecież publicznymi środkami.

W związku z powyższym stwierdzić należy, że w obecnym kształcie projekt nie spełnia kryteriów formalnych koniecznych do aplikowania o środki ZPORR z uwagi na:

- niezgodność projektu z rodzajem kwalifikujących się projektów przewidzianym w Uzupelnieniu ZPORR dla danego działania (w ZPORR w ramach działania 1.2 ochrona środowiska przewidywana jest możliwość finansowania zadań służących zapobieganiu

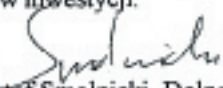
powodziom, w tym regulacji cieków wodnych, z zastrzeżeniem, że poprawia ona bilans wodny i uwzględnia potrzeby ochrony przyrody;

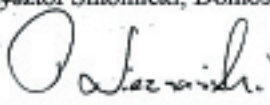
- niezgodność z polityką horyzontalną z uwagi na negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze

Dla spełnienia kryteriów formalnych konieczne jest:

- sporządzenie poprawek projektów budowlanych odbudowy potoków Bielawka i Studzianka bazujących na waloryzacji przyrodniczej cieków,
- znacząca zmiana projektu odbudowy Żareckiego potoku, w kierunku zmniejszenie udziału zabudowy dna i brzegów.

Równocześnie wyrażamy nadzieję, że w przyszłości, wszystkie projekty, w których przewidywane są prace na ciekach i zbiornikach wodnych będą konsultowane z przyrodnikami na etapie ich planowania – co w sposób znaczący przyczynić się może do uwzględnienia potrzeby ochrony środowiska, a także – w wielu wypadkach - zmniejszenia kosztów inwestycji.

Krzysztof Smolnicki, Dolnośląska Fundacja Ekorozwoju

Piotr Nieznański, WWF Polska

Do wiadomości:

- Pani Joanna Gustowska Dyrektor Dolnośląskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych, al. Jana Matejki 5,50-333 Wrocław
- Pan inż. Franciszek Maciej Krajenta, Z - ca Dyrektora DZMiUW Kierownik Oddziału w Lwówku Śląskim
- Pan Piotr Rymarowicz – Przedstawiciel organizacji ekologicznych w Komitecie Monitorującym ZPORR

Dr Jan Blachuta
Ichtiolog
Dr Wojciech Jankowski,
specjalista z zakresu ochrony
przyrody

Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń
Wodnych we Wrocławiu
Dyrektor
Mgr inż. Joanna Gustowska

WSTĘPNA OPINIA
O SKUTKACH ZAMIERZONEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA:
„CZĘŚCIOWA ODBUDOWA POTOKÓW: ŻARECKI POTOK, STUDZIANKA,
BIELAWKA W ZLEWNI RZEKI NYSA ŁUŻYCKA W CELU ZABEZPIECZENIA
PRZECIWPOWODZIOWEGO”.

1. Uwagi ogólne:

1.1. W opisach poszczególnych inwestycji przewiduje się wyłącznie:

- o poprawę warunków odwodnienia (zamiast poprawy lub polepszenia stosunków wodnych);
- o usprawnienie odprowadzenia wód w czasie wzebrań powodziowych przy całkowitym braku zapisu o łagodzeniu skutków suszy (tak jak to jest np. sformułowane w Dyrektywach UE);
- o ustabilizowanie brzegów;
- o oraz efekty szczegółowe, związane z poszczególnymi inwestycjami.

1.2. Dla wszystkich inwestycji jedynymi ocenianymi elementami przyrodniczymi są drzewa i krzewy (inwestycje mają sporządzone „Operaty dendrologiczne”). Dla ekosystemów wodnych podstawowymi zespołami organizmów są organizmy wodne o których w ogóle brak wzmianki, a dla dolin rzecznych także zespoły dolinowe (Ramowa Dyrektywa Wodna UE wymaga zapobiegania pogarszaniu stanu ekosystemów wodnych oraz ekosystemów lądowych i terenów podmokłych, bezpośrednio zależnych od wody). Wszystkie inwestycje w znaczący sposób pogarszają stan wyżej wymienionych ekosystemów.

1.3. Zamiast projektowanych stopni kamiennieo-betonowych o wysokości 0,6 m należy zastosować kaskadę stopni o wysokości nie przekraczającej 0,15 m lub zamiast stopni rampy ryglowe lub też bystrotoki.

2. Uwagi szczegółowe, dotyczące wszystkich inwestycji:

2.1. Stosowanie do umocnienia brzegów i koryta płyty ażurowej „krata mała”, „krata duża” lub też płyt JOMB musi być ograniczone do najbliższych okolic mostów i przepustów oraz przejścia innych obiektów infrastruktury przez rzekę (kable, rurociągi itp.). Na innych odcinkach cieków należy zaniechać tego rodzaju umocnień.

2.2. Łagodzenie ostrych zakoli może być stosowane tylko wtedy, kiedy zakole koliduje z mostami, przepustami lub zagraża drogom i innym obiektom infrastruktury, ewentualnie istniejącemu obwałowaniu.

2.3. Kolejność robót jest zaplanowana na posuwanie się od dołu do góry. Należy je wykonywać odwrotnie – od góry do dołu, posuwając front robót pod prad, w górę cieku.

Roboty powinny być prowadzone na maksymalnie krótkich odcinkach „do końca” a nie etapowo na całym planowanym do remontu fragmencie rzeki.

2.4. W przypadku zmian trasy koryta cieką stara trasa nie powinna być zasypywana. Należy ją pozostawić jako miejsce rozrodu płazów. Od dołu w miarę możliwości należy pozostawić połączenie z rzeką.

2.5. We wszystkich inwestycjach planowana jest do wycięcia i wykarczowania bardzo duża ilość drzew. Pomijając duże wartości przyrodnicze drzew, które na odcinkach cieków zaczynają formować fragmenty lasów łęgowych, których ochrony wymaga Dyrektywa Siedliskowa, karczowanie w istotny sposób osłabia i zmienia strukturę brzegów.

2.6. Po co używa się narzutu kamiennego, jeżeli nie zachowuje się naturalnej sekwencji „bystrze-płoso”. Przy braku tej sekwencji dno potoku po upływie pewnego czasu będzie piaszczyste lub kamienie zostaną ustabilizowane piaskiem i nie będą pełniły swojej funkcji ekologicznej. Aktualna koncepcja częściowej odbudowy potoków **nie poprawia bilansu wodnego i nie uwzględnia potrzeb ochrony przyrody**. Autorzy koncepcji winni się zapoznać z opracowaniem „Zasady dobrej praktyki w utrzymaniu rzek i potoków górskich” opracowanym przez RZGW Kraków.

2.7. W planach inwestycji są połączone przeciwstawne zabiegi: stabilizacja koryta i odmulanie oraz pogłębianie koryta. Pogłębianie przy istniejących obiektach zabudowy (na przykład zwiększenie przepustowości mostów itp.) ma sens. Natomiast odmulanie koryta i jednocześnie budowa progów, stabilizujących koryto jest czynnością szkodliwą dla przyrody i niepotrzebną. Odmulanie koryta jest dużą ingerencją w stan ekologiczny ciek.

2.8. W projektach zapisano, że poprzez stworzenie możliwości zagospodarowania terenów nadbrzeżnych uzyska się korzystne zmiany. Tymczasem tereny nadbrzeże powinny pozostawać niezagospodarowane i tworzyć strefy z drzewami i krzewami tworzące biofiltry.

2.9. W jaki sposób prace polegające na likwidacji zastoisk wody i miejsc gromadzenia się zanieczyszczeń mają poprawić stan sanitarny? Przyspiesza się w ten sposób spływanie zanieczyszczeń do Nisy Łużyckiej (rzeka graniczna) co nie tylko pogarsza stan jej wód, ale także może mieć implikacje międzynarodowe.

2.10. Bardzo duże wątpliwości budzi projektowane rozwiązanie kształtowania skarp brzegów. Autorzy koncepcji w ogóle nie przewidują przyrodniczych rozwiązań, jakie mogą znaleźć w dostępnych od kilku lat także w języku polskim publikacjach technicznych. Planują zastosowanie goe- i biowłókniny, zastosowanie żyznej gleby a nawet (!) nawożenie pod siew traw na przekształconych i pozbawionych jakichkolwiek walorów przyrodniczych skarpach.

3. Bielawka

Należy ponownie rozważyć przebieg trasy regulacyjnej potoku. Wady aktualnej trasy to:

- wycinka bardzo dużej liczby drzew formujących łągów (wierzba biała, olsza, jesion, czerecha itd.);
- prowadzenie linii koryta bez koniecznych dla zachowania równowagi łuków. Przy takim przebiegu koryta będzie formowało się ujednolicone dno piaszczyste z nieodróżnioną głębokością. Ograniczy to ilość i powierzchnie tarlisk pstrągów potokowych i objętych ochroną gatunkową ślizów.

Według dokumentacji do koryta potoku przylegają użytki rolne, drogi i tylko w niewielkim zakresie tereny zabudowane. W związku z tym zagrożenie powodziowe stwarzane przez rzekę jest niewielkie i należy ponownie rozważyć zakres prac.